

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

En nyupptäckt hällmålning

Hallström, Gustaf

Fornvännen 4, 55-56

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/1909_055

Ingår i: samla.raa.se

EN NYUPPTÄCKT HÄLLMÅLNING

AF
G. HALLSTRÖM.

Notis.

Egentligen är den ej nyupptäckt, ty om densamma kan läsas i *Aarsberetn. 1878*, sid. 103 (B. E. Bendixen: *Fornlevningar i Nordmøre og Romsdal*.) Där affärdas den emellertid medels angifvande af den tradition, som fanns om densamma på gården, på hvars mark den ligger, Hindhammeren i Tingvold pgd, Nordmøre. Traditionen förmåler, att manskapet på ett krigsskepp, som en gång legat till ankars nedanför klippan, roat sig med att måla dessa figurer. "Det kan nok være rigtigt, især hvis man med krigsskib forstaar et af de mange hollandske eller skotske fartøier, som drog om paa fjordekjøb efter trælast i det 16 og 17 aarhundrede".

Ingen kan undra på att Bendixen betraktade denna företeelse med skepsis, emedan år 1878 de tre svenska hällmålningarna ännu ej voro kända i litteraturen. Den första publicerades 1891 i *Jämtl. fornminnesför. Tidskr.* af P. Olsson, som sedan därstädes behandlat även de andra två.

Som ämnet intresserade undertecknad i allra högsta grad¹ gjorde jag ett besök på Hindhammeren under min resa norrut 1908.

Platsen med målningen kallas "Hinna" och har antagligen att göra med gårdens namn. Detta lär dock enl. Bendixen under medeltiden hetat Hünhamarr.

Tills vidare — jag kommer längre fram att göra en sammanställande studie af alla de fyra målningarna — vill jag endast meddela att den norska målningen (fig. 1) är af aldeles samma art som de tre svenska ifråga om motiv, teknik och placering. Färgen, som är mycket utrunnen, är lätt mörkröd till tonen; djuret längst till höger stöter dock något i brunt. Färgprof togs på ett ställe där flagring pågick och har lämnats till dr R. Manzelius till undersökning. Detta prof var dock liksom ett prof från målningen vid Hästskotjärn alltför ringa för att något med bestämdhet kan uttalas om densamma. Det svenska anser dr Manzelius vara ett starkt järnoxidhaltigt ämne; vid glödgning förändrades det också i ytterst ringa grad. Det norska är än vanskligare att yttra sig om; färgstoffet har nämligen här inträngt i stenen (ibland intill 1/2 mm. djupt) och förändrades vid glödgning till den grad att endast svaga spår återstå. Här tycks alltså möjligheten ej vara utesluten att vi ha att göra med ett organiskt ämne. Målningens hela längd är

¹ År 1907 gjorde undertecknad en detaljerad undersökning af målningarna vid sjöarna Hästskotjärn och Skärvången i Jämtland, se en kortfattad notis i min uppsats "*Hällristningar i Norra Skandinavien* (*Ymer* 1907 s. 226 ff.) Jfr. kartan därstädes sid. 212 (nr:is 11 och 12) eller kartan i denna tidskrift 1907 sid. 161.

Fig. 1. Hällmålning vid Hindhammeren.

(Eft. kopia af förf.)

4 met. (så när som på några cm.), djuret till höger¹ är 1,24 m. långt och 0,83 m. högt öfver bakbenet, det mellersta djuret 1,55 met. långt. De svenska målningarna ha oftast små figurer, dock finnas äfven där figurer af rätt betydande storlek, så t. ex. vid skärvången en ren(?) af 0,62 met. längd en annan (endast kroppen) 0,55 met., vid Hästskottjärn två ofullbordade (eller delvis utplånade) djur, hvars huvuden äro 0,31 met. långa, alltså $\frac{2}{3}$ af samma mått vid Hindhammeren.

En verkligt betydelsefull olikhet mellan den norska och de svenska målningarna är emellertid det geografiska läget. Den norska ligger omedelbart invid en havsfjord (Sundalsfjorden) och 20,5 met. öfver dennas "flomål", de svenska ligga i hjertat af halfön i fjälls- och skogsbyggheder — inom lapparnes nuvarande områden. Om lapparna haft med saken att göra, bör det alltså varit i förhistorisk tid, det är slutsatsen som kan dras efter upptäckandet af den norska målningen. Emellertid är författaren helst böjd att betrakta denna företeelse i samband med de nordskandinaviska hällristningarna och torde snart återkomma till frågan.

¹ I detta sammanhang vill jag påpeka att fig. ej gör anspråk på minutiös noggrannhet. De silkespapper jag använde vid kopieringen sköto sig nämligen något på 2-3 ställen under det svåra arbetet mot den lodräta, tre met. höga klippväggen. Längre fram kommer att meddelas en bättre bild. Det allra öfversta djuret kunde ej nås för kopiering. Det är å fig. skisserat efter fotografi.

ringen sköto sig nämligen något på 2-3 ställen under det svåra arbetet mot den lodräta, tre met. höga klippväggen. Längre fram kommer att meddelas en bättre bild. Det allra öfversta djuret kunde ej nås för kopiering. Det är å fig. skisserat efter fotografi.